

Ahlak ve Erdem

Hayata bakışı düzenleyen, anlam kazandıran ve hizmet alanlarını zenginleştiren, davranışlara ve tutumlara pozitif sorumluluk katan **ahlak** ve **erdem**, toplumsal yaşamda saygı ve kabul görmeyi sağlayan temel insani niteliklerdir.

Ahlak ve erdem benzer anlamlar taşısa da, aslında farklı kavramlardır.

Ahlak, bireyin doğru ile yanlış ayırt ederek topluma, kendine ve çevresine karşı sorumluluklarını yerine getirme bilincidir. Ahlaki değerler, toplumun genelinde kabul gören ve bireylerin uyum sağlaması beklenen ilke ve kurallardan oluşur. Samimiyet, dürüstlük ve adalet gibi değerler ahlakın temel taşlarıdır ve insanları daha uyumlu bir toplum için bir araya getirir.

Erdem ise bireyin kendini geliştirerek kazandığı, ahlaki olarak üstün sayılan meziyet ve alışkanlıklardır. Erdemli bir insan, toplumun yararına olan davranışları benimser ve bu tutumları sürdürebilmek için iradesini eğitir. Sevgi, saygı, sorumluluk, merhamet, yardımlaşma, dayanışma, cesaret, bilgelik ve ölçülülük gibi özellikler erdem olarak kabul edilir. Erdem, bireyin içsel gelişim sürecini ve kendini aşma çabasını temsil eder.

Ahlak, toplumsal düzeyde doğru ve yanlış için ortak bir anlayışa dayanırken; erdem, bireyin bu anlayışı içselleştirip karakterinde kökleştirmesidir. Ahlak toplumsal uyumu sağlarken, erdem bireysel yücelmeyi sağlar.

Ahlak daha çok “görünür” davranışlara odaklanırken, erdem “görünmeyen” niteliklere dayanır. Diğer bir deyişle, ahlak insanın “dışsal”,

erdem ise “içsel” eylemleriyle ilgilidir. Örneğin, dışarıdan çok ahlaklı görünen bir kişi yalnızken farklı davranıyorsa, ahlakı sahte olabilir. Bu yüzden, ahlaklı görünmek yanıltıcı olmamalıdır.

Ahlaki Kötülük

Ahlaki kötülük, ahlak ve erdemden yoksun, iyi niyet taşımayan haller ve tutumlardır. Bireyin bilinçli olarak zararlı ya da yanlış bir davranışı tercih etmesi veya böyle bir niyete sahip olması durumudur. Bu kötülük, kişinin bilerek ve isteyerek başkalarına zarar vermek ya da adil olmayan bir tutum sergilemek amacıyla yaptığı eylemleri kapsar. Yanlışlıkla yapılan hatalar ahlaki kötülük sayılmaz.

Ahlaki kötülük sergileyen insanlar genellikle empati yapma kapasitesini kullanmaktan kaçınır. Başkalarının zararını gözetmeden, kendi çıkarlarını ön planda tutarlar. Bilinçli ihmal, kasıtlı zarar verme ve adil olmayan tutumlar ahlaki kötülüğün özünü oluşturur. Zarar verici davranışlar, bireylerin huzurunu ve toplumun istikrarını bozar.

Bu kötülüğün temel kaynağı, erdem ve ahlaki sorumluluk taşımayan bencilliktir. Kötü olduğu bilindiği halde kasıtlı olarak sürdürülen tutumlar, mağduriyetlere sebep olan tahripkâr eylemler ahlaki kötülük olarak kabul edilir. Diğer bir ifadeyle, yapılması iyi ve gerekli olan bir şeyin özellikle yapılmaması veya ihmalkârlık sonucu yerine getirilmemesi; yapılmaması gereken bir davranışın, bilinçli niyet veya söylemlerle maddi ve manevi zarar verici şekilde yapılması ahlaki kötülük kapsamındadır.

İnsanlar ve diğer canlılar üzerinde kasıtlı veya ihmal sonucu oluşan acılar, ilgisizlik nedeniyle meydana gelen zararlar da bu kategoriye girer. Sabırsızlık, aşırı öfke, kör edici tutkular, güç ve kontrol arzusu, kıskançlık, dışlama, kibir, kin, gurur, fesat, fitne, iftira, dedikodu, hakaret,

hor görme, emek hırsızlığı, her türlü hırsızlık, yalan, rüşvet, sömürü, istismar, aşırı güven, gösteriş, açgözlülük, şehvet, isyankârlık, sahtekârlık, tamahkârlık, karalama, intikam arzusu, çekememezlik, koğuculuk, nefret, acımasızlık, adaletsizlik, görevi kötüye kullanma, aldatma, zulüm ve insan onurunu zedeleyen her türlü olumsuz tutum, ahlaki kötülüğün başlıca unsurlarıdır.

Ahlaki kötülük, insanın ruhsal ve sosyal sağlığını bozan bir virüs gibidir. Ancak, bulaşıcı hastalıklarla mücadelede kullanılan bir mantık geliştirilirse, bu döngüde denge, huzur ve istikrar güçlenebilir.

Yusuf Beğtaş